

Pentru că au dizabilități, patru tineri nu pot să-și perfecteze acte de identitate

Patru tineri din Orhei nu pot să-și perfecteze pașapoarte, fiindcă angajați de la Secția de evidență și documentare a populației din localitate i-au anunțat că nu își pot face actele singuri deoarece „se vede că au dizabilități mintale”.

Vadim, Vitalie, Constantin și Ion, de mici copii, au crescut în Casa internat pentru copii cu deficiențe mintale din orașul Orhei. Acum ei sunt maturi, având între 20 și 38 de ani.

Tinerii sunt cu dizabilități mintale ușoare. Din octombrie 2011 ei s-au mutat de la Casa internat pentru copii cu deficiențe mintale din Orhei într-o locuință oferită în cadrul unui serviciu social din localitate. Serviciul social „Locuința protejată” este destinat adulților cu dizabilități intelectuale ușoare, care au un grad înalt de independență și ușor se pot integra în societate. Fiindcă nici unul din ei nu au pașapoarte, în ianuarie a.c., ei au mers la Secția de evidență și documentare a populației din orașul Orhei pentru a-și perfecta actele necesare. Aici însă, angajații le-au refuzat eliberarea pașapoartelor, pe motiv că au dizabilități.

Vadim povestește că atunci când au mers prima oară la Secția de evidență și documentare a populației, o doamnă de la ghișeu le-a refuzat solicitarea. „Noi ne-am dus doar să întrebăm ce acte ar trebui să pregătim pentru a ne face pașapoarte, dar o femeie ne-a spus că noi nu putem să ne facem aceste acte, deoarece venim de la internat și asta se vede”, spune Vadim.

Vitalie, fratele său, susține că angajata i-ar fi întrebat dacă tinerii știu carte. „Ne-a întrebat dacă știm să numărăm și să citim”, spune tânărul.

„Tinerii au dizabilități intelectuale și „asta se vede”

Ion Digori, asistentul social al „Locuinței protejate” din orașul Orhei, una din persoanele care îi ajută în activitățile zilnice pe tineri, afirmă că la Secția de evidență și documentare a populației din Orhei li s-a spus că tinerii vor deține pașapoarte doar atunci când vor avea un reprezentant legal care ar putea lua decizii în locul lor.

Contactată de noi pentru a explica refuzul, Lidia Dogot, inspector la Secția de evidență și documentare a populației din Orhei, cea care a refuzat verbal primirea documentelor de la tineri, a ezitat să vorbească cu reporterul Asociației Presei Independente. „La ei este un caz mai deosebit, iar eu le-am spus ce scrie în lege. Nu vreau să mai vorbesc. Șefa vă va explica toată situația”, conchide Lidia Dogot.

Ala Știrbate, șefa Secției de Evidență și Documentare a populației din Orhei, susține că băieții au retard mintal grav, adică avansat. „Ca dia-

gnostic medical ei sunt în incapacitate de exercițiu, de aceea noi le-am cerut ca ei să fie reprezentați de un reprezentant legal, care să acționeze în numele lor. Din discuțiile cu acești tineri, am observat că ei nu sunt capabili să argumenteze pentru ce le trebuie pașapoartele. Se văd că au dizabilități mintale”, menționează Ala Știrbate.

Este caz clar de discriminare

Eleonora Andriută, jurista Asociației Keystone Human Services International Moldova, afirmă că acest caz este unul de discriminare vădită, iar tinerii au dreptul să-și perfecteze acte de identitate. „Incapacitatea de exercițiu a oricărei persoane fizice se stabilește doar printr-o hotărâre a instanței de judecată. O specificare aparte în carnetul medical sau orice alt certificat nu este temei pentru a le refuza acestor persoane să-și perfecteze pașapoartele”, explică Eleonora Andriută.

Jurista susține că atâta timp cât nu există o hotărâre judecătorească care ar declara tinerii în incapacitate de exercițiu, ei nu au nevoie de un reprezentant legal care să acționeze în numele lor.

Și Vasile Cușca, șeful Direcției politice de protecție socială a persoanelor cu dizabilități din cadrul Ministerului Muncii, Protecției Sociale și Familiei, susține că acești tineri au dreptul să-și perfecteze pașapoarte, indiferent de gradul lor de invaliditate. „În certificatul medical este scris doar gradul de invaliditate, fără să fie specificată boala de care suferă. Eu presupun că reprezentanții Secției de evidență și documentare a populației din Orhei s-au uitat doar la cum arată fizic aceste persoane. Atâta timp cât tinerii nu sunt lipsiți de capacitatea de exercițiu, ei sunt în drept și capabili să-și facă actele”, afirmă Vasile Cușca.

De aceeași părere este și Alexandru Doni, șef-adjunct al Direcției de Evi-

dență a Persoanelor și Cetățeniei din cadrul Întreprinderii de Stat „Registru”. „Funcționarul public în acest caz trebuie să se documenteze dacă există sau nu o hotărâre judecătorească prin care persoana este în incapacitate de exercițiu pe motiv că are dizabilități. Dacă hotărârea există, atunci persoana cu dizabilități trebuie să aibă un reprezentant legal, iar dacă nu există o hotărâre în acest sens, atunci această persoană are dreptul să-și facă pașaportul fără ca funcționarul public să-i pună piedici”, explică Alexandru Doni.

Ion Cibotărică, vicepreședintele Centrului de Asistență Juridică a Persoanelor cu Dizabilități, afirmă că în Republica Moldova persoanele cu dizabilități atât intelectuale cât și fizice sunt discriminate de multe ori de funcționarii publici. „Dacă acel funcționar vede o persoană cu dizabilități la ghișeu, fără să analizeze solicitarea lui, îi cere să vină cu un reprezentant legal, cu toate că ei nu sunt lipsiți de capacitatea de exercițiu. Legislația actuală a țării în domeniul capacității juridice/tutelară nu corespunde standardelor europene. Persoanele cu dizabilități mintale pot fi declarate incapabile, în condițiile art. 24 Cod civil al RM. Atunci când persoana suportă un așa zis „deces civil”, voința ei încetează să existe și este înlocuită în totalitate cu cea a tutorelui” explică Ion Cibotărică.

Vicepreședintele Centrului de Asistență Juridică a Persoanelor cu Dizabilități afirmă însă că această prevedere din Codul Civil contravine cu prevederile din Convenția Europeană pentru Drepturile Omului, care stipulează că persoanele cu dizabilități beneficiază de aceeași capacitate juridică ca și alte persoane în toate aspectele vieții.

Lilia ZAHARIA

Da, poate. Termenul de prescripție există nu doar în dreptul civil, ci și în dreptul penal și prevede că după trecerea anilor, persoana care a comis infracțiunea, nu poate fi atrasă la răspundere penală. În dependență de gravitatea infracțiunii, termenul de prescripție va fi mai mic sau mai mare. Spre exemplu: dacă a fost comis un furt, după trecerea a doi ani din ziua furtului, făptașul nu va putea fi atras la răspundere, iar pentru omor, persoana va putea fi pasibilă de răspundere penală doar în următorii 25 de ani din ziua comiterii infracțiunii.

Care este perioada maximă de reținere a unei persoane în izolatorului de detenție preventivă?

Vasile Bărlița,
s. Pitușca,
raionul Călărași

Reținerea unei persoane într-un izolator de detenție preventivă nu poate dura mai mult de 72 de ore. Ulterior, doar judecătorul de instrucție decide prelungirea termenului de arest.

Are dreptul mama unei adolescente, ce suferă de sindromul Down, să refuze internarea copilului în Spitalul de Psihiatrie pentru anumite investigații medicale?

Melania Căldare,
or. Chișinău

Internarea în spital poate fi necesară pentru confirmarea stării sănătății copilului, în baza cărora se va stabili dacă are dreptul la pensia pentru invaliditate. Până la atingerea vârstei de 18 ani a copilului, părintele, în calitate de reprezentant legal, poate lua decizia finală în locul minorului, însă opinia lui, indiferent de starea sănătății, trebuie cerută.

LINIA VERDE

În cadrul Institutului de Reforme Penale (IRP) funcționează linia verde -

022 92-51-71

- la care orice migrant poate beneficia de consultanță juridică. Linia verde este disponibilă de luni până vineri, în intervalul orelor 09:00 - 18:00. Apelurile sunt recepționate de un jurist independent din cadrul IRP, care va acorda consultanță juridică gratuită privind drepturile migrantilor.

DICTIONAR JURIDIC

Rubrică susținută de jurista
Doina Ioana Străisteanu

Secesiune — acțiunea unui grup de a separa, de a despărți de o colectivitate, de un teritoriu, de un stat din care a făcut parte, în vederea reunirii cu alt stat sau a întemeierii unui stat nou.

Dreptul de uzufruct — este dreptul unei persoane de a se bucura de lucrurile ce sunt proprietatea altuia, întocmai ca însuși proprietarul lor, însă cu îndatorirea de a le conserva substanța. Spre exemplu: un fermier îngrijește de o livadă de mere și culege fructele, le vinde sau produce dulceață pe care o comercializează și trage foloase financiare, dar livada nu îi aparține cu drept de proprietate lui, ci altei persoane.